

Manolo Hugué i el n

Caldes de Montbui té, des del mes de setembre, un nou museu: Thermàlia, un centre que explica la història del termalisme en aquesta vila.

Alhora, el centre esdevé un museu-homenatge a Manolo Hugué i n'exposa permanentment més de dues-centes peces.

A la plaça de la Font del Lleó de Caldes de Montbui, al costat de les termes romanes i de l'edifici modernista del balneari Broquetas, s'alça la façana de l'antic hospital termal del poble. Es tracta d'un edifici remodelat, d'uns dos mil metres quadrats de superfície, que a la banda de ponent té adossada una capella romànica del segle XI i un tros de muralla del XIV que encerclava la vila. És en aquest espai cèntric i històric on hi ha instal·lat, des del mes de setembre, el Museu de Caldes de Montbui, que porta el nom de Thermàlia. Un museu que té per objectiu d'enllaçar patrimoni i cultura, tractant des de punts de vista diferents el món del termalisme i l'evolució de Caldes com a vila termal, a través de l'aigua, font de mitologia, font de vida i de salut, la mateixa aigua que brolla de les profunditats d'aquest municipi del Vallès Occidental, a setanta graus de temperatura.

Però Thermàlia és molt més que el museu de l'aigua. Aquest espai exposa també més de dues-centes cinquanta peces que l'escultor Manolo Hugué va realitzar durant els divuit anys que va viure a Caldes. Manolo, que morí l'any 45 en aquesta vila, hi deixà el Mas Manolo –situat als afores del poble–, una casa plena de vells records, d'escultures i pintures fetes durant aquells anys –els més productius de la seva carrera– i de peces que joves artistes li regalaven, en agraïment d'haver passat uns dies a casa d'aquest escultor i mestre tan particular. Quan Manolo, la seva esposa Totote i la seva filla Rosa foren morts, els hereus van vendre el mas, amb tot el contingut, a la Diputació. Aquesta va constituir un patronat, que era el que fins fa pocs mesos s'encarregava de mantenir el mas. Tanmateix, el Mas Manolo ha estat tancat més de dues dècades i només hi accedien visites molt restringides, de gent especialitzada. En aquestes condicions es trobava el patrimoni de Manolo Hugué quan l'Ajuntament encarregà el projecte del Museu de Caldes a la Fundació Centre Europeu del Patrimoni. "El museu havia de resoldre dos problemes –explica Xavier

Ballvé, director de la Fundació i autor del discurs museogràfic–. D'una banda, l'antic hospital albergava el museu municipal, arqueològic i de la pagesia, i una de les ales era destinada a taller d'art. Calia redefinir-ne el contingut. D'una altra, Caldes tenia el Mas Manolo, que no estava en condicions d'obrir al públic. Es va decidir de recollir en un mateix espai totes dues col·leccions. Calia, doncs, integrar els dos discursos en un sol fil conductor. I vam pensar que l'aigua era l'element que podia conjugar-los: les termes

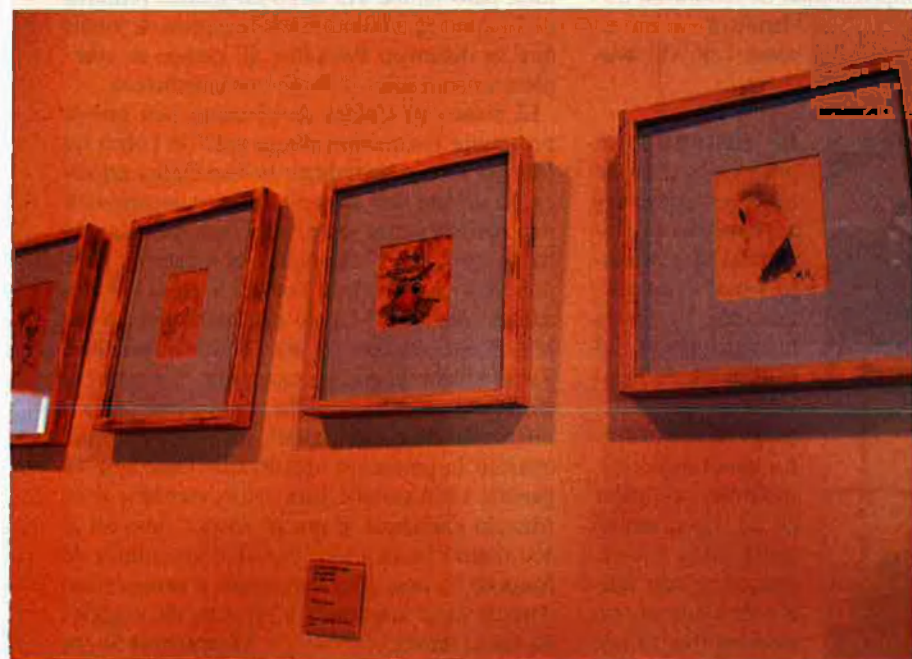
useu del termalisme

són l'element més definidor de la vila i Manolo no deixa d'entrar en aquest discurs, perquè va venir aquí per fer-se tractar una poliartritis i es va guarir gràcies a l'aigua de Caldes”.

Manolo arriba a Caldes. L'any 1927 Manolo Hugué, que llavors vivia a Ceret, comença a sentir una poliartritis de tipus anquilosant, que li agarrotava les mans i, progressivament, la resta del cos. Les seves mans, eina bàsica de l'artista, es deformaven i eren incapaces de do-

Les peces que albergaren el Mas Manolo ara són exposades al Museu Termàlia. A la primera planta del museu, s'hi mostren les caricatures que feia Manolo de la gent que, com ell, freqüentava els balnearis.

CARME PUERTOLAS

nar forma a un tros d'argila. Manolo volia tornar a la Catalunya Sud. Després d'una breu estada a Arenys de Mar, el doctor Estil·las li aconsellà les aigües i el clima més sec de Caldes de Montbui. Manolo recordava vagament aquesta vila. La seva àvia, Maria Gaspar, era natural de Caldes i, de petit, Manolo, un nen delicat i malaltís, havia passat temporades a cal Passestri. L'escultor s'instal·là al balneari Broquetes i, poc temps després, les aigües de Caldes el feien ressuscitar. Josep Pla ho ha explicat al llibre *Vida de Manolo*, obra que, tot i ser criticada per alguns sectors, és ara com ara la biografia més reeixida que s'hagi escrit sobre Manolo. Pla explica: “De cop i volta començà a circular per Barcelona la notícia que l'escultor havia decidit liquidar els seus interessos de Ceret i quedar-se a viure definitivament en aquest país. (...) Mentrestant, la decisió semblava ferma i definitiva. La família es quedaria a Caldes sempre més. Malgrat que les crisis agudes de la malaltia semblaven superades, calia sotmetre's a períodes regulars de tractament. Aquelles aigües se li feren, doncs, imprescindibles. I fou llavors que es disposà a rematar el projecte: cercar un terreny i fer-s'hi una caseta. La busca i captura d'aquest terreny l'ocupà durant molt de temps. Ja gairebé guarit, havent dinat, la vareta a la mà, sortia pels voltants de la població per tal de trobar el lloc més propici. (...) Amb tot això el terreny fou trobat. El lloc era realment a propòsit. Escollí un indret als afores del poble i començà de construir la casa aprofitant unes velles parets. Aviat agafà un bell aspecte. Quan estigué acabada, preguntà a Rafael Benet: No trobes que se m'assembla? (...) La definitiva instal·lació de Manolo en la seva casa de Caldes de Montbui obrí la porta a la seva època de maduresa. És en el període comprès entre l'inici de la tercera dècada del segle i la seva mort quan produirà, d'una manera més seguida, el millor de la seva obra”.

Manolo esculpeix, pinta i fa poemes amb una intensitat i dedicació insòlites abans. Continuant la línia que havia obert la darrera època de Ceret i fent un cas molt relatiu de les avantguardes, l'escultor s'aboca a la revolució renovada de l'art figuratiu, un art que no deixa de ser del seu temps. La tauromàquia, les gitanes, les ballarines i les figures de la pagesia, talment com si les hagués arravatades del seu àmbit quotidià, són els temes predilectes de l'autor.

És també en aquesta època que la seva obra comença a prendre una dimensió pública més ampla. La proximitat del mas a Barcelona i la munió d'amics que conserva a la ciutat fa que Manolo torni a ser al punt de mira del món de

CARMÉ PUÉRTOLAS

En aquesta pàgina, altres imatges del museu-homenatge a Hugué. "La definitiva instal·lació de Manolo en la seva casa de Caldes de Montbui obrí la porta a la seva època de maduresa", va escriure Josep Pla sobre la relació de l'escultor amb la vila que el va veure morir.

l'art. El 1932 l'escultor és nomenat membre numerari de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi; el 1934 la Sala Parés li organitza una exposició monogràfica, on exposa una de les obres més emblemàtiques, *La bacant*. A partir dels anys 40 les exposicions se succeïxen, tant a Barcelona com a l'estranger. D'aquesta manera, Manolo passa a ser un personatge de referència. La seva personalitat extravagant i extrovertida, la seva obra de maduresa, fan les delícies dels joves artistes, que no deixen de visitar-lo al Mas Manolo. L'escultor, alhora, continua mantenint una amistat fidel amb artistes consagrats, entre ells Picasso.

Joan Perucho, dins el volum setè de les seves *Obres Completes*, així ho explica: "Vaig conèixer Manolo poc abans de la seva mort, en una exposició... Estava envoltat d'un grup de joves artistes disposats a celebrar a cada pas les seves observacions i sortides. Em vaig adonar immediatament de la viva i inquieta, reflexiva i humana atracció de Manolo, i vaig caure-hi atrapat com gairebé tothom, sabent en el fons que només hauria de treure profit del coneixement d'aquell home menut, loquaç com un grec antic. (...) No vaig tornar a veure Manolo. La mort el va sorprendre el 1945. Més endavant vaig fer una visita ràpida a la seva casa de Caldes de Montbui i vaig veure els seus llibres, els seus records, les coses que estimava i, entre elles, la presència invisible del seu esperit. Restava allà la seva obra o una part d'ella".

Un altre "manolista" barceloní, el galerista Artur Ramon, també havia visitat el Mas Manolo després del traspàs de l'escultor: "Anava a veure la Totote i la Rosa al mas. Manolo ja no existia, però hi era. Totes les peces eren molt ben tingudes. La seva figura era idolatrada. Va ser una pena que es tanqués la casa. És per això que, malgrat la impossibilitat de reobrir-la, trobo positiu que les peces de Manolo s'exposin en condicions, que es puguin veure i no s'hi acumuli una capa de pols".

CARMÉ PUÉRTOLAS

El museu. La pràctica totalitat de les peces exposades a Thermàlia provenen del Mas Manolo i han estat restaurades. El dia de la inauguració, el museu es va convertir en un homenatge a l'escultor. La història del termalisme va quedar en un segon terme, entre més raons, perquè aquest àmbit del museu no s'obrirà fins al no-

vembre. Durant aquests primers mesos d'obertura, a la planta baixa hi ha una exposició fotogràfica de Marta Povo. La fotografia evoca, sota la seva mirada particular, l'esperit del Mas Manolo. Hi podem veure com hi tenia col·locades les peces, els mobles rústics, els dibuixos, els quadres dels altres artistes, el jardí... Una visió que ara ja serà irreplicable i de la qual la càmera de Marta Povo és l'últim testimoni.

La primera planta és destinada a sala d'exposicions temporal. Tal com explica Xavier Ballvé: "El que hem fet és convertir-la en una mena de saló balneari, amb les cadires de vímet típiques... Serà un espai polivalent on es faran conferències, debats, i per consultar-hi llibres sobre termalisme, sobre Caldes, sobre Manolo... Ara el que hi mostrem són les caricatures que feia Manolo de la gent que, com ell, freqüentava els balnearis".

A la segona planta comença pròpiament l'espai destinat a l'artista. Penjats a la paret hi ha un seguit de plafons que expliquen sintèticament la vida de Manolo, a través dels textos de Josep Pla. En aquest espai es mostren algunes de les escultures que va realitzar a Ceret i Paris. Entre elles hom pot admirar *La Llobera* i *L'ofrena*. A més, aquesta planta s'arrodona amb una mena de reservat, que els responsables del museu anomenen zona de taller, on han col·locat el motlle de *La bacant*. També hi ha un espai específic per a mostrar les obres que Picasso havia regalat a la família Hugué i que es conservaven al mas: deu ceràmiques, catorze llibres, tres dibuixos, unes quinze litografies i alguns medallons de plata, a banda alguns altres objectes quotidians, d'un valor sobretot sentimental.

La tercera planta mostra el conjunt de peces que Manolo va realitzar a Caldes entre el 1927 i el 1945. El protagonisme hi és acordat a l'escultura, però també s'hi exposen moltes pintures de l'època i la col·lecció més completa de joells que va dissenyar l'escultor. El museu es completa amb un taller didàctic i una mediateca.

El museu de Caldes de Montbui farà que la presència permanent d'una part de l'obra de Manolo torni a revitalitzar la seva figura artística. Al voltant dels anys 50, quan se succeïen les exposicions pertot arreu, semblava que Manolo havia sortit de la "clandestinitat artística". Després, amb la mort de la Totote i la Rosa i el tancament del mas, Manolo cau novament en l'oblit. Potser ara torna a ser l'hora de l'escultor. Joan Perucho hi posa la categoria: "La seva escultura té un pes específic propi i real, però a diferència de la de Maillol, les obres del qual abasten la perfecció idealitzada d'allò que és genèric i són gairebé purs valors mentals, la de Manolo s'adhereix al que té davant, amb tot el seu drama latent i viu. Per això l'escultura de Manolo fa una gran impressió d'autenticitat, d'haver estat arrencada a la vida, de vegades bàrbara i ferotge".

Montserrat Serra